

## บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมของประเทศไทยในรอบทศวรรษ พ.ศ. 2543 – 2553 จำเป็นต้องทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมีหัวข้อดังนี้

- ความหมายและประเภทของการท่องเที่ยว
- ความหมายและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- ความหมายและความสำคัญของการวิจัย
- การวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีต
- แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ
- การประเมินงานวิจัย
- กรอบแนวคิดในการวิจัย

### 2.1 ความหมายและประเภทของการท่องเที่ยว

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการโรงแรม ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมเรื่องแรกจะเริ่มตั้งแต่ความหมายและความสำคัญของการท่องเที่ยวเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ และจะกล่าวถึงหัวข้ออื่นๆในลำดับต่อไป

#### 2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่าเป็นการเดินทางใดๆ ก็ตามที่เป็นการเดินทางตามเงื่อนไข 3 ประการต่อไปนี้

1. การเดินทางจากสถานที่อยู่อาศัยประจำไปยังสถานที่อื่นๆ เป็นการชั่วคราว
2. การเดินทางที่ผู้เดินทางต้องเดินทางด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ
3. การเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เดินทางเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

จากเงื่อนไขข้างต้นอาจพอกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางของบุคคล จากถิ่นที่อยู่อาศัยปกติไปยังถิ่นอื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้ โดยการเดินทางนั้นก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เดินทาง (นักท่องเที่ยว) กับธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

### 2.1.2 ประเภทการท่องเที่ยว

นักวิชาการได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์การเดินทาง โดยแบ่งออกเป็น 10 ประเภท ดังนี้ (Mill, 2000 อ้างในอัสวิน แสงพิบูล, 2551)

1. การท่องเที่ยวเมื่อมีเวลาว่าง (Leisure)
2. การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน (Recreation)
3. การท่องเที่ยวในวันหยุด (Holiday)
4. การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา (Sport)
5. การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (Health)
6. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Study)
7. การท่องเที่ยวเพื่อการศาสนา (Religion)
8. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business)
9. การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมมิตรและญาติ (Visiting Friends/Relatives)
10. การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ขององค์การ (Mission)

#### องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

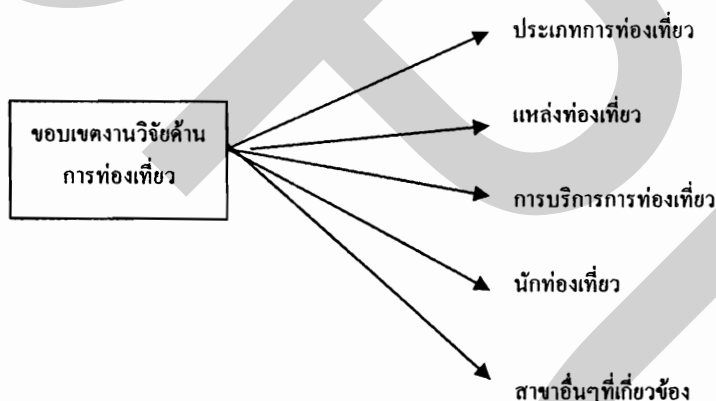
นักวิชาการได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (สมบัติ กาญจนกิจ, 2544)

1. **ด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resource) :** ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่สำคัญ และจัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply) ที่สำคัญในการรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยว สำหรับประเทศไทยนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องมักแบ่งทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม

2. **ด้านการบริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) :** การบริการการท่องเที่ยว จัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งซึ่งอาจไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยว แต่เป็นการบริการที่จัดไว้เพื่อรองรับให้เกิดความสะดวกสบายในการเดินทางให้แก่ นักท่องเที่ยว เช่น การบริการที่พัก การบริการนำเที่ยว การบริการขนส่ง หรือการบริการอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น ในบางครั้งการบริการเหล่านี้อาจสร้างความสนใจหรือดึงดูดความสนใจจาก นักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้การบริการการท่องเที่ยวยังรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ อันจำเป็นต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว

3. **ด้านตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market) :** ตลาดการท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกถึงอุปสงค์การท่องเที่ยว (Tourism Demand) ซึ่งหมายถึงความปรารถนาของนักท่องเที่ยวในการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งด้วย วัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ

กล่าวโดยสรุป จากความหมายของการท่องเที่ยว ประเภทการท่องเที่ยว และองค์ประกอบ การท่องเที่ยว จะเห็นว่าการท่องเที่ยวมีขอบเขตกว้างขวาง มีปัจจัยและองค์ประกอบต่างๆเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่ง สิ่งเหล่านี้สามารถนำมาเชื่อมโยงเป็นประเด็นการวิจัยได้ทั้งสิ้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถเลือกประเด็นการวิจัยด้าน การท่องเที่ยวและการโรงแรมได้อย่างกว้างขวาง ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยอาจสนใจในประเด็นเกี่ยวกับ นักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว หรือการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมี ประเด็นที่น่าสนใจของการท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวยังมีลักษณะเป็นสหวิชา (interdisciplinary) กล่าวคือ เป็นวิชาที่มีขอบเขตและเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาอื่นๆ เช่น การตลาด การจัดการ เศรษฐศาสตร์ นิเทศ ศาสตร์ สังคมวิทยา จิตวิทยา เทคโนโลยี ภูมิศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ดังนั้น งานวิจัยด้านการ ท่องเที่ยวจึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสาขาวิชาต่างๆในสังคม รวมทั้งการศึกษาในบริบทข้ามวัฒนธรรม (interdisciplinary) เช่น การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวต่างชาติหรือการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่างานวิจัยด้านการท่องเที่ยวมีประเด็นหรือ หัวข้อที่ผู้วิจัยสามารถเลือกศึกษาได้มากมายและกว้างขวาง



## 2.2 ความหมายและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

นอกจากข้อมูลพื้นฐานเรื่องการท่องเที่ยวแล้ว ยังมีคำสำคัญอีกคำหนึ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ การท่องเที่ยว นั่นก็คือคำว่า 'อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว' ซึ่งมีสิ่งที่ควรทราบดังนี้

### 2.2.1 ความหมายของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 (อ้างใน นงคันทน์ ศรีธนาอนันต์, 2548) ได้ ให้ความหมาย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง อุตสาหกรรมที่จัดให้มีหรือให้บริการเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยว ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร โดยมีค่าตอบแทนและหมายรวมถึง

1. ธุรกิจนำเที่ยว
2. ธุรกิจโรงแรมนักท่องเที่ยว
3. ธุรกิจภัตตาคาร สถานบริการและสถานที่ตากอากาศสำหรับนักท่องเที่ยว

4. ธุรกิจขายของที่ระลึกหรือสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยว
5. ธุรกิจการกีฬาสำหรับนักท่องเที่ยว
6. การดำเนินงานนิทรรศการ งานแสดง งานออกร้าน การโฆษณาเผยแพร่ หรือการดำเนินการอื่นใด โดยมีความหมายเพื่อชักนำหรือส่งเสริมให้มีการเดินทางท่องเที่ยว

นอกจากนั้นยังมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอีกหลายธุรกิจ เช่น ธุรกิจคมนาคมขนส่ง ธุรกิจนันทนาการ ธุรกิจการประชุม ธุรกิจบันเทิง และธุรกิจห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

### 2.2.2 ความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนี้ (อัศวิน แสงพิบูล, 2551)

#### ด้านเศรษฐกิจ

1. ก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ การให้บริการทางการท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยว นับเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ ประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สวยงามและมีแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ มากมายที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ในแต่ละปีประเทศไทยมีรายได้จากเงินตราต่างประเทศจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ขึ้นมาเป็นรายได้ลำดับที่ 1 เมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าส่งออกประเภทอื่นๆ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนี้รายได้ในส่วนนี้ยังมีส่วนช่วยในการสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินและช่วยลดภาวะการขาดดุลการค้าให้กับประเทศอีกด้วย บทบาทการช่วยลดสภาพการขาดดุลการค้านี้สามารถช่วยลดภาระหนี้สินหรือการที่ต้องชักทุนสำรองของประเทศออกไปชดเชยกับรายจ่ายที่เกินรายรับ จึงทำให้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศมีความมั่นคงขึ้น

2. ก่อให้เกิดการสร้างอาชีพและการจ้างแรงงาน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการขนาดใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภททั้งทางตรงและทางอ้อมจึงจำเป็นต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางตรง อาทิ ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจร้านอาหารและภัตตาคาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง

3. ก่อให้เกิดการหมุนเวียนและการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาคและชุมชนท้องถิ่น เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปไหนก็ต้องใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าเดินทางหรือค่าของที่ระลึก เงินที่นักท่องเที่ยวใช้จ่ายนั้นจะกระจายไปสู่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและยังกระจายไปสู่ชุมชนท้องถิ่น เมื่อนักท่องเที่ยวซื้อสินค้าของที่ระลึก หรือหัตถกรรมพื้นเมืองในแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นก็จะมีรายได้เล็กๆ น้อยๆ เกิดขึ้น เมื่อนักท่องเที่ยวซื้อสินค้าจำนวนมากขึ้น รายได้ของประชาชนในท้องถิ่นก็เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการกระตุ้นการผลิตและมีผลทวีคูณ (Multiplier effect) ในการสร้างแรงงานและสร้างรายได้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นและในที่สุดทำให้ผลผลิตส่วนรวมของประเทศมีค่ามากขึ้น

4. ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตและการขยายตัวของการลงทุน การเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจร้านอาหารและภัตตาคาร ธุรกิจนันทนาการ ธุรกิจของที่ระลึก และธุรกิจประเภทอื่นๆที่เกี่ยวข้อง มีการขยายตัวและมีการลงทุนเพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง นอกจากนั้นการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาและขยายระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ โรงพยาบาล ฯลฯ ซึ่งสามารถพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น

#### ด้านสังคม

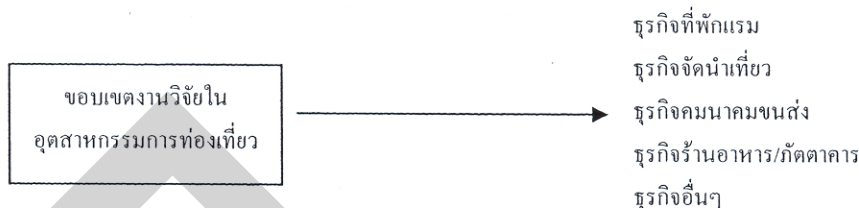
1. ส่งเสริมความปลอดภัยและความมั่นคงในท้องถิ่น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยส่งเสริมความปลอดภัยและความมั่นคงให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้ ท้องถิ่นใดที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ท้องถิ่นนั้นย่อมจะได้รับการพัฒนาและส่งเสริมด้านความปลอดภัยและความมั่นคง เพราะนักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางไปเที่ยวที่มีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน

2. ส่งเสริมการพัฒนาความเจริญและยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทในการพัฒนาและสร้างความเจริญในด้านต่างๆ ให้กับชุมชนท้องถิ่น มีการลงทุนและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ร้านอาหาร สถานีส่งและรับคนต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างความเจริญให้กับชุมชน ทำให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้ ช่วยส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น การที่ชุมชนในท้องถิ่นมีสภาพเศรษฐกิจที่ดี สามารถช่วยลดปัญหาความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองกับชนบท ช่วยลดปัญหาการล้นไหลเข้ามาหางานทำในเมืองและยังช่วยลดปัญหาความแออัดของสังคมเมือง

3. ส่งเสริมการฟื้นฟู อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยมีส่วนช่วยสนับสนุน ฟื้นฟู และอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ช่วยกระตุ้นให้มีการนำประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นออกมาเผยแพร่ ซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ เช่น นักท่องเที่ยวไปชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือเชิงชุมชนต่างๆ หรือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน มีส่วนช่วยสร้างความรู้สึภาคภูมิใจและหวงแหนในมรดกและศิลปวัฒนธรรมของตน รวมถึงช่วยกระตุ้นการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้คงอยู่ตลอดไป

กล่าวโดยสรุป อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศชาติทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีธุรกิจเกี่ยวข้องจำนวนมากทั้งทางตรงและทางอ้อม ธุรกิจเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ ดังนั้น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงมีขอบเขตและเนื้อหาที่กว้างขวาง และมีความสำคัญต่อประเทศเนื่องจากองค์ความรู้จากการวิจัยจะช่วยพัฒนาและสร้างความก้าวหน้าให้แก่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม

การท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมจึงเป็นงานวิจัยสาขาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า และสมควรได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน



### 2.2.3 โรงแรม/การโรงแรม

จากความหมายของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวข้างต้น จะเห็นว่าธุรกิจโรงแรมถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แต่ขณะเดียวกันก็เป็นธุรกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นธุรกิจแรกเริ่มในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีประวัติความเป็นมายาวนาน โดยเป็นภาคธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ มีการจ้างงาน และสร้างรายได้มหาศาลให้แก่ประเทศชาติ อีกทั้งมีลักษณะการให้บริการที่แตกต่างจากธุรกิจอื่น จึงทำให้มีการจัดการเรียนการสอนในสาขานี้ขึ้น โดยนิยมเรียกสั้นๆว่า ‘การโรงแรม’ ซึ่งหมายถึง วิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการดำเนินงานในธุรกิจโรงแรม ซึ่งต่อมาได้มีผู้สนใจศึกษาวิจัยในขอบเขตของธุรกิจโรงแรมและที่พักแรมมากขึ้น ทำให้การวิจัยในสาขานี้มีความสำคัญและแพร่หลายมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุที่ว่า การโรงแรมและการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เพราะเป็นเรื่องการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว และจัดอยู่ในกลุ่มธุรกิจเดียวกัน (การบริการ) คนทั่วไปจึงนิยมเรียกสาขานี้ในภาพรวมๆว่า ‘การท่องเที่ยวและการโรงแรม’ ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้จะมีการสำรวจและวิเคราะห์งานวิจัยด้านการโรงแรมด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ในสาขาการโรงแรมมีสิ่งที่ควรทราบเบื้องต้นดังนี้

โรงแรม หมายถึง สถานที่ที่จัดให้มีการบริการที่พักแรมแก่บุคคลทั่วไปหรือนักท่องเที่ยว โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานบริการ เช่น ห้องพัก และห้องอาหาร เป็นต้น (อัศวิน แสงพิบูล, 2551)

#### ประเภทของโรงแรมและที่พักแรม

เนื่องจากโรงแรมมีหลายประเภทและหลายลักษณะทั้งในประเทศและต่างประเทศ นักวิชาการจึงได้แบ่งประเภทของโรงแรมและที่พักไว้ดังนี้ (นงคันทน์ ศรีธนาอนันต์, 2548)

1. โรงแรมเพื่อการประชุม (convention hotel)
2. โรงแรมตากอากาศ (resort)
3. โรงแรมท่าอากาศยาน (airport hotel)
4. โรงแรมห้องชุด (suite hotel)
5. โรงแรมริมทางหลวง (motor hotel)
6. อินน์ (inn)

7. ล็อดจ์ (lodge)
8. ที่พักราคาประหยัดพร้อมอาหารเช้า (bed & breakfast)
9. โฮสเทล (hostel)
10. ที่ตั้งค่ายพัก (camp site)
11. ค่ายพักผ่อนวันหยุด (holiday camp)

#### ความสำคัญของโรงแรม

โรงแรมมีบทบาทและความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติที่ควรทราบ ดังนี้  
(นงคณัฐ ศรีธนาอนันต์, 2548)

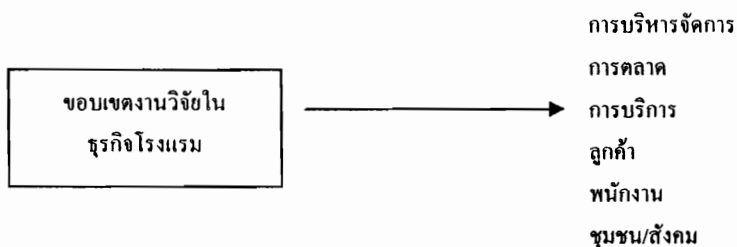
#### ความสำคัญเชิงเศรษฐกิจ

1. สร้างงานและอาชีพให้แก่ชุมชน
2. นำรายได้เข้าสู่ประเทศและสร้างรายได้หมุนเวียนภายในประเทศ
3. ช่วยกระตุ้นให้เกิดการผลิตสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการของโรงแรม
4. ส่งเสริมและสนับสนุนการขยายตัวของการท่องเที่ยวในพื้นที่

#### ความสำคัญเชิงสังคม

1. ช่วยยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของท้องถิ่น
2. เป็นแหล่งบันเทิงของชุมชนเพื่อการหย่อนใจ
3. เป็นแหล่งพบปะสังสรรค์ และศูนย์รวมกิจกรรมสังคม
4. เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล
5. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชาติ
6. สร้างชื่อเสียงประเทศให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย

กล่าวโดยสรุป ในทำนองเดียวกันกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรมเป็นธุรกิจหนึ่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีการจ้างงานขนาดใหญ่ สร้างรายได้จำนวนมากให้แก่ประเทศชาติ รวมทั้งยังมีส่วนช่วยกระตุ้นการขยายตัวของการท่องเที่ยวภายในประเทศ ดังนั้นงานวิจัยด้านการโรงแรมจึงมีบทบาทสำคัญไม่น้อยไปกว่างานวิจัยด้านการท่องเที่ยว และสมควรได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาธุรกิจโรงแรมให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป



## 2.3 ความหมายและความสำคัญของการวิจัย

### 2.3.1 ความหมายของการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์งานวิจัยเชิงเอกสารในด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม จึงควรรู้จักและทำความเข้าใจความหมายของคำว่า ‘การวิจัย’ ว่าหมายถึงอะไร และมีความสำคัญอย่างไร

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ให้คำนิยามว่า การวิจัย หมายถึง การศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ หรือทดลองอย่างมีระบบ โดยอาศัยอุปกรณ์หรือวิธีการ เพื่อให้พบข้อเท็จจริง หรือหลักการไปใช้ในการตั้งกฎ ทฤษฎี หรือแนวทางในการปฏิบัติ (อ้างใน จุมพล สวัสดิยากร, 2520: 9)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่า การวิจัย หมายถึง กระบวนการหาความรู้ เป็นวิธีหาความรู้ที่มีระเบียบและหลักเกณฑ์ทางวิชาการ ซึ่งมีการกำหนดแนวคิด หรือทฤษฎี การใช้ข้อมูล การแปลความหมาย และอธิบายข้อมูลเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นจากความรู้เดิมร่วมกับข้อมูลใหม่

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2546: 1) กล่าวว่า การวิจัย คือ กระบวนการแสวงหาความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้อง ในสิ่งที่ต้องการศึกษา มีการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดระเบียบข้อมูล การวิเคราะห์และการตีความหมายผลที่ได้จากการวิเคราะห์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบอันถูกต้อง

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชานีประศาสน์ (2547: 1) ให้ความหมายว่า การวิจัย หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ ข้อเท็จจริงอย่างมีระบบแบบแผนที่เชื่อถือได้ โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้คำตอบที่นำไปใช้ในการอ้างอิง การสร้างกฎเกณฑ์และทฤษฎี การวางแผน และการแก้ปัญหา ในการหาคำตอบอย่างเป็นระบบ

จรัญ จันทลักษณ์ และกษิดิศ อื้อเชื้อวชาญกิจ (2548 อ้างใน จัตุรตุมน พฤตภิณูญ, 2553: 3) อธิบายว่า การวิจัย หมายถึง การแสวงหาองค์ความรู้ที่มีแบบแผนตามหลักวิชา และกระบวนการเก็บข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลอย่างมีระเบียบแบบแผนตามหลักวิชาเพื่อให้ได้องค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยมีความมั่นใจในความถูกต้องของผล

ปัญญา กุลพงษ์ (2548: 1) ให้ความหมายว่า การวิจัย หมายถึง การศึกษาอย่างเป็นระบบและมีระเบียบแบบแผน ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่มีความถูกต้องเชื่อถือได้สำหรับคำถามวิจัยที่กำหนดไว้เพื่อให้ความรู้ใหม่ซึ่งทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและเกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ



จากความหมายของการวิจัยข้างต้นพอจะเห็นได้ว่านักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ได้ให้ความหมายของการวิจัยไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเน้น 2-3 ประเด็นที่สำคัญ เช่น การศึกษา หรือการค้นคว้าอย่างเป็นระบบ การมีขั้นตอนหรือกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงหรือคำตอบด้วยวิธีการที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนั้น ในที่นี้จึงพอสรุปความหมายของการวิจัยอย่างกว้างๆ ได้ว่า การวิจัย หมายถึง การศึกษาหรือการค้นคว้าหาความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง คำตอบ หรือข้อมูลที่ต้องการและน่าเชื่อถือ ก่อให้เกิดความรู้ใหม่หรือความรู้ที่เป็นประโยชน์เพื่อการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาในด้านต่างๆ

### 2.3.2 ความหมายและความสำคัญของการวิจัย

นักวิชาการจำนวนมากได้กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของการวิจัยไว้ในภาพกว้างๆ โดยส่วนใหญ่มักกล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในระดับสังคมหรือประเทศชาติ แต่ความจริงแล้ว การวิจัยมีความสำคัญตั้งแต่ระดับเล็กสุด เช่น แผนก หน่วยงาน จนถึงระดับใหญ่ขึ้น เช่น องค์กร ภาครัฐกิจ ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ทั้งนี้ไม่ว่าการวิจัยจะมีความสำคัญในระดับใดก็ตาม ในภาพรวมสามารถสรุปความสำคัญของการวิจัยได้ใน 2 ลักษณะกว้างๆ คือ ความสำคัญเชิงวิชาการ (เชิงความรู้) และความสำคัญในการนำไปใช้ประโยชน์ (เชิงประยุกต์) ดังนี้ (ลัดดาวัลย์ เพชร โรจน์ และอังฉรา ชานีประศาสน์, 2547; สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546)

#### ความสำคัญเชิงวิชาการ

- ❖ การวิจัยทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ หรือเพิ่มพูนองค์ความรู้ใหม่ในสิ่งที่ต้องการศึกษา ซึ่งจะส่งผลดีต่อความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ
- ❖ การวิจัยช่วยพิสูจน์หรือตรวจสอบความถูกต้องของกฎเกณฑ์ หลักการ หรือทฤษฎีต่างๆ ในแต่ละศาสตร์
- ❖ การวิจัยทำให้ได้คำตอบในเรื่องต่างๆ ที่ยังคลุมเครือหรือยังไม่ชัดเจน โดยทำให้กระจ่างชัดเจนขึ้น และช่วยขจัดข้อสงสัยต่างๆ
- ❖ การวิจัยทำให้เกิดความคิดและแนวทางในการศึกษา ค้นคว้า และหาความรู้อยู่เสมอ

### ความสำคัญเชิงการนำไปใช้ประโยชน์

- ❖ การวิจัยทำให้ทราบข้อเท็จจริง หรือคำตอบในเรื่องต่างๆเพื่อนำมาใช้แก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- ❖ การวิจัยช่วยให้ทราบและเข้าใจประเด็นต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้น และอาจนำมากำหนดเป็นนโยบาย และแผนงานที่เหมาะสม หรือมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- ❖ การวิจัยช่วยให้ธุรกิจมีความเจริญก้าวหน้า ก่อให้เกิดการพัฒนา และความมั่นคงในการดำเนินธุรกิจ
- ❖ การวิจัยช่วยแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาของสังคมในเรื่องต่างๆ ทำให้สังคมมีความก้าวหน้าและพัฒนา มากขึ้น
- ❖ การวิจัยทำให้เกิดวิทยาการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่ทันสมัย เป็นประโยชน์ และพัฒนาคุณภาพชีวิต ของคนในสังคม

กล่าวโดยสรุป จากความสำคัญของการวิจัยข้างต้น จะเห็นว่าการวิจัยนั้นมีประโยชน์และคุณค่า อย่างยิ่งต่อมนุษย์และสังคม เนื่องจากก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงวิชาการ ทำให้เกิดองค์ความรู้ต่างๆ มากมาย ซึ่งองค์ความรู้เหล่านั้นสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติต่อไป รวมทั้งประโยชน์จากการวิจัย ด้านท่องเที่ยวและการโรงแรมซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

## 2.4 การวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม: ความหมาย จุดมุ่งหมาย และความสำคัญ

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์งานวิจัยเชิงด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม การ ทบทวนวรรณกรรมเพื่อให้ทราบความหมาย ลักษณะ และความสำคัญของงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการ โรงแรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อความเข้าใจในเนื้อหาและลักษณะของงานวิจัยในสาขานี้

### 2.4.1 ความหมายของการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม

การวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้อย่างเป็นระบบ และเป็นขั้นตอนตามหลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (เช่น นักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว ประเภทการท่องเที่ยว หรือประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว) หรือภาคธุรกิจ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งธุรกิจโรงแรม เพื่อให้ได้ข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือคำตอบที่เป็นประโยชน์ ในการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาด้านต่างๆของการท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (อัศวิน แสงพิกุล, 2555) ดังนั้น คำว่า ‘การวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม’ จึงมีความหมายและขอบเขตที่กว้างขวาง โดยมีประเด็นที่สามารถศึกษาวิจัยได้เป็นจำนวนมากทั้งในขอบเขตของการท่องเที่ยวและภาคธุรกิจที่ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

#### 2.4.2 จุดมุ่งหมายของการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม

การทำวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้วิจัยมักจะมีจุดมุ่งหมายของการวิจัยว่าต้องการทำวิจัยเรื่องนั้นเพื่ออะไร (research purposes) เช่น เพื่อค้นหาคำตอบบางอย่าง เพื่อหาข้อเท็จจริง หรือเพื่อแก้ไขปัญหา การวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมก็เช่นเดียวกันก็มีจุดมุ่งหมายของการวิจัย ซึ่งสามารถจำแนกจุดมุ่งหมายของงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมได้ดังนี้ (อศวิน แสงพิกุล, 2555: 14-15)

- เพื่อพัฒนาองค์ความรู้หรือสร้างความรู้ใหม่ในสาขาวิชา (new knowledge)
- เพื่อให้ข้อมูลหรือข้อเสนอแนะแก่ผู้ประกอบการ/ภาคธุรกิจ/ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาในด้านการดำเนินธุรกิจ เช่น การตลาด การบริการ การบริหารจัดการ ฯลฯ (tourism business development)
- เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม โดยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ (tourist studies)
- เพื่อส่งเสริม พัฒนา และสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ฯลฯ ตลอดจนกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ (tourism & activity development)
- เพื่อให้ข้อมูลหรือข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา อนุรักษ์ หรือรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว/แหล่งท่องเที่ยว (tourism resources development)
- เพื่อให้ข้อมูลหรือข้อเสนอแนะแก่ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว/แหล่งท่องเที่ยว/และชุมชนท้องถิ่น (local community development)
- เพื่อให้ข้อมูลแก่หน่วยงานภาครัฐในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การวางแผน การพัฒนา การบริหารจัดการ การกำหนดนโยบาย เป็นต้น (government development)
- เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (human resources development)
- เพื่อให้ข้อมูลหรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเรียนการสอนในสาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม (education development)

#### 2.4.2 ความสำคัญของการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม

การวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมมีความสำคัญอย่างมากต่อสังคมและประเทศชาติ เนื่องจากมีขอบเขตที่กว้างขวาง โดยเกี่ยวข้องกับประชาชนและภาคธุรกิจเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญของการวิจัยในสาขานี้ได้อย่างชัดเจนในมุมมองกว้างๆ หรือในภาพรวม อาจพิจารณาในแง่ของความสำคัญของการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมที่มีต่อด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ โดยสามารถอธิบายแต่ละด้าน ได้ดังนี้ (อศวิน แสงพิกุล, 2555: 10-13)

### 1) ด้านเศรษฐกิจ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการในการเดินทางของนักท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจจัดนำเที่ยว ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจนันทนาการ ธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม ตลอดจนธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้องทางอ้อม เช่น ธุรกิจบันเทิง ธุรกิจการประชุม ธุรกิจห้างสรรพสินค้า เป็นต้น ธุรกิจเหล่านี้จำเป็นต้องแข่งขันกันเพื่อการอยู่รอดในตลาด รวมทั้งมุ่งพัฒนาสินค้าหรือบริการให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า และสร้างความพึงพอใจให้มากที่สุด นอกจากนี้การดำเนินธุรกิจยังต้องพบเจอปัญหาอุปสรรค หรือสิ่งท้าทายต่างๆมากมาย ซึ่งอาจพิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

- ทำอย่างไรลูกค้าจึงจะรู้จักและสนใจที่จะมาพักโรงแรม/รีสอร์ทของเรา
- ลูกค้าพึงพอใจกับการบริการของโรงแรม/รีสอร์ทหรือไม่ อย่างไร
- ลูกค้าคิดเห็นและคาดหวังอย่างไรกับการบริการของโรงแรม/รีสอร์ท
- ทำอย่างไรลูกค้าจึงจะพึงพอใจในการบริการจัดนำเที่ยวของบริษัท
- สินค้าหรือการบริการของเราดีกว่าคู่แข่งหรือไม่ อย่างไร
- ปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่พักแรมแบบโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย
- ธุรกิจรีสอร์ทควรพัฒนาเว็บไซต์อย่างไรเพื่อเข้าถึงลูกค้าเป้าหมาย
- สาขการбинต้นทุนต่ำควรสร้างตราสินค้าอย่างไรเพื่อผลทางการตลาด
- นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีพฤติกรรมการซื้อของที่ระลึกอย่างไร

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าสิ่งท้าทายต่างๆมากมายในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ซึ่งแนวทางหนึ่งของการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ คือ การมีข้อมูลหรือทราบข้อมูลในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจในด้านต่างๆ เช่น การแข่งขัน การตลาด การบริการจัดการ หรือ การบริการ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากที่สุดที่จะช่วยให้ธุรกิจพัฒนาหรือเติบโตอย่างต่อเนื่องก็คือ ข้อมูลจากการวิจัย โดยการวิจัยจะช่วยให้ผู้ประกอบการได้ทราบข้อมูล ข้อเท็จจริง และคำตอบในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการวิจัยยังให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้น จากสิ่งที่น่าสนใจข้างต้นจะเห็นว่าการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมมีความสำคัญต่อผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

นอกจากความสำคัญของการวิจัยในระดับองค์กรหรือบริษัทแล้ว การวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมยังมีความสำคัญในระดับที่ใหญ่ขึ้น เช่น ภาคธุรกิจ หรือ สังคม เป็นต้น โดยสามารถพิจารณาได้จากประเด็นตัวอย่างต่อไปนี้

- นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของธุรกิจที่พักแรมใน อ. ปาย จ. แม่ฮ่องสอน มากน้อยเพียงใด
- ตัวแทนจำหน่ายทางการท่องเที่ยวของไทย (travel agents) มีการพัฒนาระบบ พาณิชนียอิเล็กทรอนิกส์ทางการท่องเที่ยว (e-tourism) ในปัจจุบันมากน้อยเพียงใด หากเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน
- นักท่องเที่ยวแบบสะพายเป้และนักท่องเที่ยวทั่วไป กลุ่มไหนใช้จ่ายเงินมากกว่ากันระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในเมืองไทย
- พฤติกรรมการซื้อสินค้าหรือการให้บริการของนักท่องเที่ยวชาวเอเชีย เหมือนหรือแตกต่างจากชาวยุโรปหรือไม่ อย่างไร
- ปัจจัยใดที่นักท่องเที่ยวพิจารณาเลือกที่พักแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดเชียงใหม่

จากสิ่งที่นำเสนอข้างต้นจะเห็นว่าการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมมีความสำคัญต่อธุรกิจการท่องเที่ยวและการโรงแรมทั้งในระดับเล็ก (องค์กร/บริษัท) จนถึงระดับใหญ่ขึ้น (ภาคธุรกิจ/สังคม) โดยการวิจัยจะให้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบในด้านต่างๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง ดังนั้นการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้วยเหตุผลข้างต้น

## 2) ด้านสังคม

ในอดีตนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะสนใจกับการท่องเที่ยวในเขตเมือง หรือไม่ก็แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม แต่ปัจจุบันการท่องเที่ยวเริ่มมีการเติบโตและขยายตัวอย่างรวดเร็วไปสู่ชุมชนหรือหมู่บ้านในต่างจังหวัดมากขึ้น โดยนักท่องเที่ยวมักมีวัตถุประสงค์การเดินทางเพื่อต้องการสัมผัสกับวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือผู้คนในท้องถิ่นที่มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์ ซึ่งการเติบโตอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยวในลักษณะนี้อาจทำให้เกิดผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆต่อชุมชนและสังคม ทั้งด้านบวกและลบ โดยพิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

- การเติบโตของการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านในพื้นที่อย่างไร
- การที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวหมู่บ้านชาวเขาในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายจะมีผลกระทบอย่างไรต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวเขาในพื้นที่
- ชาวบ้านในชุมชนจะมีบทบาทและส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ทางธรรมชาติได้อย่างไรบ้าง
- ที่พักแบบโฮมสเตย์จะมีส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมท้องถิ่นระหว่างเจ้าของบ้านกับนักท่องเที่ยวที่มาพักหรือไม่ อย่างไร

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าการท่องเที่ยวอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่างๆต่อชุมชนและสังคมมากมาย (ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ) อย่างไรก็ตาม ชุมชนจะทราบได้อย่างไรว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลดีหรือผลร้ายต่อคนในชุมชน รวมทั้งวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน แล้วชุมชนควรจะทำอย่างไร ดังนั้นหากมีการศึกษาวิจัยในประเด็นต่างๆข้างต้น ก็จะทำให้ชุมชนและสังคม รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบข้อมูลและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งการวิจัยจะช่วยชี้แนะและเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้นต่อไป

### 3) ด้านสิ่งแวดล้อม

เช่นเดียวกับด้านเศรษฐกิจและสังคม การวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวเป็นหลัก (ทั้งสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นและเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ) ดังนั้น การวิจัยด้านการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยพิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

- แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปเยือน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาครัฐ จะมีแนวทางอนุรักษ์และลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวได้อย่างไร
- ทำไมแหล่งท่องเที่ยวในบางจังหวัดจึงเสื่อมโทรมเร็ว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีแนวทางใดบ้างในการอนุรักษ์หรือรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเอาไว้
- การเติบโตของการท่องเที่ยวในเกาะเสม็ดจะส่งผลเสียอย่างไรต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของเกาะ
- การจذبนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการจำนวนมากในบริเวณอุทยานแห่งชาติทางทะเลอ่าวพังงา ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในพื้นที่มากน้อยเพียงใด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีมาตรการอย่างไร
- โรงแรมและรีสอร์ทที่ตั้งอยู่บริเวณชายหาดที่เปราะบาง ได้สร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าการเติบโตของการท่องเที่ยวและปัญหาสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน หากมีการศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมในประเด็นที่เกิดขึ้นดังกล่าว ก็จะช่วยให้ประชาชนและสังคมทราบข้อเท็จจริงและรู้ถึงปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการวิจัยยังให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมให้แก่คนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ นอกจากนั้นการวิจัยยังให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนและสังคมอีกด้วย ประเด็นที่สำคัญ คือหากมีการนำผลการวิจัยไปใช้

ประโยชน์อย่างจริงจังก็จะช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงอยู่ตลอดไป หรือลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่น่าสนใจข้างต้นจะเห็นได้ว่าการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมมีความสำคัญในการปกป้องและรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน สังคม และประเทศชาติ

## 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีต

ที่ผ่านมา มีงานวิจัยเชิงเอกสารหลายเรื่อง ที่ผู้วิจัยทำการสำรวจและวิเคราะห์เนื้อหา งานวิจัย หรือวิทยานิพนธ์ในแต่ละสาขา ดังเช่น

จินตนา เหมทานนท์ (2546) วิเคราะห์วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระ (IS) ของสาขาวิชา จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว ม.เชียงใหม่ ระหว่างปีการศึกษา 2539 – 2544 จำนวน 222 เรื่อง พบว่าในจำนวนนี้เป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 33 เรื่อง และการค้นคว้าแบบอิสระจำนวน 189 เรื่อง โดยเนื้อหาที่ศึกษามีความหลากหลาย เช่น ด้านจิตวิทยาการศึกษา ด้านพฤติกรรมและการเรียนรู้ทางสังคม ด้านครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู และด้านการแนะแนว เป็นต้น งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ การเขียนบททวนวรรณกรรมส่วนใหญ่สัมพันธ์กับเรื่องที่วิจัย และมีการใช้เอกสารอ้างอิงส่วนหนึ่งที่มีอายุเกิน 10 ปี งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษากลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยนิยมใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย ส่วนการสรุปผล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ พบว่าผู้วิจัยส่วนใหญ่เขียนเนื้อหาได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และอยู่ในขอบเขตการวิจัย

อัญชิสา ธรรมคุณ (2547) เปรียบเทียบจำนวนและคุณภาพวิทยานิพนธ์สาขาสังคมศาสตร์และสาขาวิทยาศาสตร์ในระดับมหาบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 10 แห่ง ในช่วงปีการศึกษา 2543 – 2545 ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพโดยรวมของวิทยานิพนธ์ทั้งสองสาขาโดยพิจารณาจากผลการสอบวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี รองลงมาคือระดับผ่าน และระดับดีมาก ตามลำดับ โดยค่าร้อยละของจำนวนวิทยานิพนธ์ในสาขาวิทยาศาสตร์ที่ได้ระดับดีมีมากกว่าสาขาสังคมศาสตร์ ส่วนระดับดีมากนั้นพบว่าทั้งสองสาขามีค่าร้อยละจำนวนวิทยานิพนธ์ที่ใกล้เคียงกัน แต่หากเปรียบเทียบในแง่ของจำนวนวิทยานิพนธ์ในแต่ละสาขาพบว่า จำนวนวิทยานิพนธ์ในสาขาสังคมศาสตร์มีจำนวนมากกว่าสาขาวิทยาศาสตร์ โดยที่การเพิ่มขึ้นของจำนวนวิทยานิพนธ์ในสาขาวิทยาศาสตร์มีการเพิ่มขึ้นต่อเนื่องทุกปี ในขณะที่สาขาสังคมศาสตร์กลับมีอัตราที่ลดลง

นันทนา วงศ์ชมพู และคณะ (2548) วิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ม.ขอนแก่น และ ม.มหาสารคาม ในด้านลักษณะงานสถาปัตยกรรมและการอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ ผลการวิจัยพบว่า มีงานวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องจำนวน 326 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยด้านสถาปัตยกรรม ประเภทนันทนาการ รองลงมาคือประเภทพาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม โดยงานวิจัยประเภทศาสนามีน้อยที่สุด ส่วนการอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศ พบว่าวิทยานิพนธ์สาขาสถาปัตยกรรม ม.ขอนแก่น ใช้สารนิเทศประเภทสิ่งพิมพ์มากที่สุด รองลงมาคือหนังสือทั่วไป และวิทยานิพนธ์ ส่วน วิทยานิพนธ์สาขาสถาปัตยกรรม ม.มหาสารคาม ใช้สารนิเทศประเภทหนังสือทั่วไปมากที่สุด รองลงมาคือ สิ่งพิมพ์รัฐบาล และวิทยานิพนธ์

นอกจากนั้นยังพบว่าวิทยานิพนธ์ของทั้ง 2 สถาบันนิยมใช้สื่อโสตทัศนวัสดุประเภทแผ่นที่/แผ่นผัง และ อินเทอร์เน็ตในการอ้างอิงข้อมูลในวิทยานิพนธ์

ยุทธศิลป์ สุขชัยบรร (2551) วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ม.ขอนแก่น ระหว่างปีการศึกษา 2538 – 2548 ผลการวิเคราะห์พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ในสาขานี้เป็นการวิจัยด้านการเรียนการสอนและการฝึกอบรม โดยประเด็นที่นิยมศึกษาคือเรื่องสื่อการสอนในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลองเป็นหลักเพื่อพิสูจน์ทฤษฎี โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยนิยมเลือกกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเพียงแห่งเดียว การเลือกกลุ่มตัวอย่างนิยมใช้แบบสุ่มอย่างง่าย วิทยานิพนธ์ในสาขานี้ส่วนใหญ่ใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือวิจัยหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล โดยผลการวิจัยส่วนใหญ่มักพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในส่วนของงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม พบว่าที่ผ่านมามีงานวิจัยในอดีต 3 เรื่องที่สำรวจและวิเคราะห์เนื้อหาของงานวิจัยในสาขานี้ โดยเรื่องแรก ดวงใจ หล่อธนวิชย์ และนฤศย์ นิ่มสมบุญ (2542) ได้สำรวจผลงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2529 – 2539 และต่อมา นฤศย์ นิ่มสมบุญ (2545) ได้ดำเนินการสำรวจเพิ่มเติมในช่วงปี พ.ศ. 2540 – 2544 การวิจัยทั้ง 2 เรื่องมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและจัดทำทศด้อยงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่างานวิจัยที่ศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540 – 2544 เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2529 – 2539 ไม่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ทั้งสัดส่วนของประเภทงานวิจัย (วิทยานิพนธ์และรายงานวิจัย) วัตถุประสงค์การวิจัย หรือวิธีการศึกษา อย่างไรก็ตามงานวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2540 – 2544 ที่ดำเนินการโดยนักวิชาการหรืองานวิจัยเชิงนโยบาย เริ่มมีทิศทางในการวิจัยที่ชัดเจนขึ้นตามกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของประเทศมากขึ้น

ส่วน อัสวิน แสงพิกุล (2008) ได้วิเคราะห์เนื้อหาของงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) ของประเทศไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2537 – 2547 (1994 - 2004) พบว่า งานวิจัยในด้านนี้มีเกือบ 300 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการบริหารจัดการของชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในท้องถิ่น รองลงมาคือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว การศึกษาเรื่องการตลาด พฤติกรรมนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ข้อค้นพบที่สำคัญคืองานวิจัยส่วนใหญ่มักศึกษาในลักษณะแยกส่วน เช่น ศึกษาเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะด้านของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเป็นการศึกษาตามความสนใจหรือตามสาขาของนักวิจัย และเป็นการศึกษาแบบกว้างๆทั่วไป ทำให้ยังขาดองค์ความรู้ในด้านอื่นๆ เช่น แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่เชิงนิเวศ ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงยังขาดการศึกษาในเรื่องการให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ชุมชนและภาคธุรกิจ ทั้งนี้งานวิจัยได้เสนอแนะให้พัฒนางานวิจัยเชิงบูรณาการ (เช่น ข้ามศาสตร์หรือต่างหน่วยงาน) การเชื่อมโยงงานวิจัยเชิงนิเวศกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ ตลอดจนการส่งเสริม



งานวิจัยเชิงนิเวศทางทะเล มาตรฐานเชิงนิเวศสำหรับผู้ประกอบการ และเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำฐานข้อมูลงานวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น

สำหรับการวิเคราะห์งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมในบริบทของต่างประเทศนั้น พบว่า ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาผู้วิเคราะห์งานวิจัยในลักษณะนี้หลายเรื่อง โดยส่วนใหญ่มักจะวิเคราะห์ประเด็น เฉพาะเรื่อง (specific topics) จากวารสารวิชาการมากกว่าการวิเคราะห์งานวิจัยทั้งหมดที่มีอยู่ ตัวอย่างเช่น Line and Runyan (2011) วิเคราะห์งานวิจัยด้านธุรกิจบริการระหว่างปี 2008 – 2010 เพื่อวิเคราะห์แนวโน้ม และแนวทางการวิจัยในสาขานี้ ผลการวิจัยพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมาศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจโรงแรมและ ธุรกิจร้านอาหารมากที่สุด โดยประเด็นที่นิยมศึกษา เช่น การบริหารจัดการทางการตลาด การวางแผน การตลาด กลยุทธ์การตลาด ลักษณะพฤติกรรมผู้บริโภค และการรับรู้ของผู้บริโภค เป็นต้น ผู้วิจัยเสนอแนะ ว่างานวิจัยด้านการตลาดบริการมีประเด็นที่ศึกษาในเชิงปฏิบัติจำนวนมาก แต่ยังขาดผลงานวิจัยเชิงทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยเชิงเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมในเรื่องบุคลากร (cross culture in employees) ในขณะที่ Yoo, Lee and Bai (2011) วิเคราะห์งานวิจัยด้านการตลาดของธุรกิจบริการระหว่างปี 2000 – 2009 ผลการวิจัย พบว่า ประเด็นเรื่องพฤติกรรมผู้บริโภค พาณิชนัยอิเล็กทรอนิกส์ และการบริการ เป็นประเด็นที่มีผู้ศึกษาวิจัย มากที่สุด นอกจากนั้นยังมีประเด็นที่นักวิจัยสนใจศึกษากันมาก เช่น ตราสินค้า การแบ่งส่วนตลาด และการ กำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ สำหรับประเด็นที่ผู้วิจัยเสนอแนะเพื่องานวิจัยในอนาคต ได้แก่ การตลาดเพื่อ สังคม ความรับผิดชอบขององค์กรต่อสังคม และการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า ส่วน Chen, Cheung and Law (2012) วิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมในงานวิจัยด้านการโรงแรม ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมหลัก (national culture) วัฒนธรรมองค์กร (organizational culture) และการเปรียบเทียบข้าม วัฒนธรรม (cross-cultural comparison) เป็นประเด็นที่มีการศึกษากันมากที่สุดในธุรกิจโรงแรม ส่วนประเด็น ที่มีผู้ศึกษาวิจัยกันน้อยคือเรื่องวัฒนธรรมของภาคธุรกิจและอาชีพของบุคคลที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการใน ธุรกิจโรงแรม ผู้วิจัยเสนอแนะประเด็นที่ควรมีการศึกษาเพิ่มเติม เช่น อิทธิพลของวัฒนธรรมที่มีต่อกลยุทธ์ การบริหารงาน และความก้าวหน้าในอาชีพของบุคลากรในองค์กร ตลอดจนประเด็นเรื่องความแตกต่างทาง วัฒนธรรมของพนักงานที่มีต่อการบริหารงานโรงแรม การบริการ และความก้าวหน้าในอาชีพ เป็นต้น

จากการทบทวนงานวิจัยเชิงเอกสารข้างต้น พบว่าการวิเคราะห์เนื้อหาของงานวิจัยในสาขาวิชาหรือใน ศาสตร์จะช่วยให้ทราบข้อมูลเชิงวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่นักวิชาการและผู้สนใจ โดยทำให้ทราบ สถานภาพข้อมูลงานวิจัยในอดีต ลักษณะการทำวิจัยในแต่ละสาขา รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาองค์ ความรู้ในสาขาหรือในศาสตร์นั้นต่อไป อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาการวิเคราะห์งานวิจัยในอดีตมักจะมีลักษณะ คล้ายๆกัน กล่าวคือ เป็นการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เช่น จำนวนงานวิจัย ประเภท ขอบเขต และลักษณะของ งานวิจัยในสาขา ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จะแตกต่างจากงานวิจัยในอดีต กล่าวคือ นอกจากจะสำรวจข้อมูล พื้นฐานข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังได้ศึกษาและวิเคราะห์ในขอบเขตที่ลึกกว่าโดยจะวิเคราะห์ในประเด็นของการนำ ผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์โดยจะพิจารณาในแง่ของความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ

รวมทั้งจะวิเคราะห์ในเรื่องคุณภาพงานวิจัยในสาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ซึ่งจะให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์และกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

## 2.6 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2555 – 2559) คือ แผนงานที่จัดทำขึ้นโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกรอบทิศทางให้หน่วยงานของรัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และสร้างรายได้แก่ประชาชน โดยในแผนฯจะประกอบด้วยยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ย่อย และแนวทางการดำเนินการเพื่อให้แผนฯ บรรลุผล

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อหนึ่งของการวิจัยในครั้งนี้ คือ เพื่อสำรวจและวิเคราะห์งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมที่มีอยู่ในปัจจุบันกับความสอดคล้องของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว เหตุผลสำคัญที่ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยดังกล่าวขึ้นมาสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้

การทำวิจัยใดๆก็ตาม เป้าประสงค์หลักของการทำวิจัย (research proposal) คือ การนำองค์ความรู้หรือผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในด้านต่างๆ (กาสิก เตชะขันทมาศ, 2553; สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546; สีน พันธุ์พนิจ, 2553; อัสวิน แสงพิกุล, 2555) สำหรับงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมก็เช่นเดียวกัน ประเด็นที่นักวิชาการควรคิดและวิเคราะห์เพื่อประโยชน์แก่สังคม คือ งานวิจัยในสาขานี้ที่มีอยู่ในปัจจุบันจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศในด้านใดบ้าง โดยประเด็นที่น่าพิจารณา คือ การนำผลการวิจัยหรือองค์ความรู้จากการวิจัยที่มีอยู่ไปใช้เป็นข้อมูลหรือแนวทางประกอบแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2555 - 2559) ทั้งนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้จากการวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาดังกล่าว ซึ่งข้อสงสัยเชิงวิชาการในการวิจัยครั้งนี้คืองานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมที่มีอยู่ในปัจจุบัน (ซึ่งเปรียบเสมือน research supply) มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับปัจจุบันหรือไม่ โดยแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาตินี้เปรียบเสมือน ‘research demand’ กล่าวคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อนำไปใช้พัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศในด้านต่างๆ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การลดผลกระทบจากการท่องเที่ยว รวมถึงด้านการบริหารจัดการ และการตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) ซึ่งคำตอบจากข้อสงสัยนี้จะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศต่อไป โดยที่ผ่านมามีงานวิจัยในสาขาวิชาต่างๆ ยังไม่ได้ศึกษาหรือวิเคราะห์ในประเด็นลักษณะเช่นนี้ (research demand VS supply) ทำให้เกิดช่องว่างความรู้ และนำมาสู่การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยดังกล่าวข้างต้น

### 2.6.1 เนื้อหาของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ

เนื้อหาสาระของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าวพอสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ (รายละเอียดสามารถเพิ่มเติมได้จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

#### ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดในด้านการท่องเที่ยวที่อาจส่งผลให้ศักยภาพการท่องเที่ยวของประเทศไทยลดลง โครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ ได้แก่ ระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศ และรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่อาจเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

- 1.1 พัฒนาและปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว
- 1.2 พัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว
- 1.3 สร้างโครงข่ายเส้นทางคมนาคมและระบบเชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยวทั่วประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค

#### ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

การขยายตัวของการท่องเที่ยวโดยเน้นปริมาณนักท่องเที่ยวหรือการแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว ในขณะที่การรองรับขยายไปไม่ทัน ทำให้แหล่งท่องเที่ยวของไทยมีความเสื่อมโทรม ยุทธศาสตร์นี้จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีทิศทาง ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อป้องกันการใช้ประโยชน์มากเกินไป การกำหนดมาตรการในการแก้ไขกฎระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ให้แหล่งท่องเที่ยวของไทยสามารถมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

- 2.1 การพัฒนาระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพ
- 2.2 การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว
- 2.3 การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว

#### ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์มุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่องครบวงจร ความพร้อมของภาคบริการและการท่องเที่ยว แม้ได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจโลกและความไม่สงบภายในประเทศ แต่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ประเทศไทยยังเป็น

แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ และมีโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว เช่น โรงแรมและสปาที่มีมาตรฐานสูง บริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพขยายตัวอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้มีบทบาทมากขึ้นในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

- 3.1 การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรม นวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว
- 3.2 การเสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้า การลงทุนด้านการท่องเที่ยว
- 3.3 การพัฒนามาตรฐานสินค้าและบริการท่องเที่ยว
- 3.4 การป้องกันและรักษาความปลอดภัยทางแก่นักท่องเที่ยว
- 3.5 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

#### ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวรับรู้และเข้าใจในภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ สร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย โดยการดำเนินการตลาดเชิงรุกเพื่อประมุขสิทธิ์ในการจัดงานระดับโลก/ภูมิภาคเพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าประเทศ จัดงานแสดงต่างๆ (Event) เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวไทยผ่านสื่อต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้นมีการใช้จ่ายมากขึ้น โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

- 4.1 สร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว
- 4.2 สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาระบบสนับสนุนการตลาดท่องเที่ยว
- 4.3 ส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้เข้าประเทศจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ
- 4.4 สร้างกระแสการรับรู้ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าการท่องเที่ยว
- 4.5 การสร้างกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย

#### ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

โครงสร้างการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่น จังหวัด กลุ่มจังหวัด และประเทศ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชนและการปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะที่หน่วยงานระดับพื้นที่ เช่น จังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อปท.) และชุมชนขาดความรู้ด้านการจัดการ ภูมิทัศน์และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวการพัฒนาไกล ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นแนวทางในการบูรณาการการทำงานร่วมกัน การกำหนดภารกิจ ขอบเขตของงานการพัฒนาให้ชัดเจน กำหนดรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับพื้นที่ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

5.1 การสร้างและพัฒนากลไกในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

5.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยหนึ่งที่สามารถช่วยให้การดำเนินงานในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 บรรลุเป้าหมายได้นั้น คือ การที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำองค์ความรู้จากการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานหรือแนวทางประกอบการดำเนินงานในแผนดังกล่าว ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จะมีส่วนช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบสถานภาพงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมที่มีอยู่ในปัจจุบันว่ามีความสอดคล้องกับแผนดังกล่าวมากน้อยเพียงใด และในประเด็นใดบ้าง



## 2.7 การประเมินงานวิจัย

นอกเหนือจากวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อข้างต้นแล้ว วัตถุประสงค์การวิจัยอีกข้อหนึ่งที่สำคัญ คือ เพื่อประเมินคุณภาพงานวิจัยในสาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ด้วยเหตุที่ว่าที่ผ่านมางานวิจัยเชิงเอกสารอย่างเช่นการวิเคราะห์งานวิจัยในอดีตของสาขาวิชาต่างๆ นักวิจัยเกือบทั้งหมดมักจะวิเคราะห์ในประเด็นพื้นฐานทั่วไป เช่น จำนวนงานวิจัย สถานภาพงานวิจัย ประเภท ลักษณะ และขอบเขตการวิจัยในสาขาของตน แต่ทว่าประเด็นสำคัญที่ยังไม่มีการศึกษาหรือวิเคราะห์ในอดีต คือ เรื่องคุณภาพงานวิจัย ซึ่งประเด็นนี้เป็นประเด็นที่สำคัญยิ่งในการทำวิจัยทุกสาขา เนื่องจากงานวิจัยที่ไม่มีคุณภาพหรือไม่มีความน่าเชื่อถือ แทบจะกลายเป็นงานวิจัยที่เปล่าประโยชน์ เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจะลงเลิใจหรือไม่ต้องการนำผลงานวิจัยชิ้นนั้นไปใช้ประโยชน์ อีกทั้งงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมในแต่ละปีมีผู้สนใจและผลิตผลงานวิจัยในสาขานี้เป็นจำนวนมากก็เป็นอีกประเด็นที่น่าห่วงใยในเรื่องคุณภาพของงานวิจัยเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อประเมินคุณภาพงานวิจัยในด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมขึ้นอีกข้อหนึ่ง สำหรับการประเมินผลงานวิจัยมีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

### 2.7.1. การประเมินงานวิจัย คือ อะไร

การประเมินงานวิจัย (research evaluation) หมายถึง การนำเอาเกณฑ์มาวัดเพื่อประเมินผลงานวิจัยในเรื่องใดเรื่องหนึ่งว่ามีคุณค่าและคุณภาพมากน้อยเพียงใด โดยใช้แบบประเมินที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประเมินผลงานวิจัยนั้นๆ (สินะวา คามศิษฐ์, 2550 : 242)

จากความหมายข้างต้นมี 2 คำที่ต้องขยายความเพิ่มเติม คือ คำว่า ‘คุณค่า’ และ ‘คุณภาพ’ คุณค่าของงานวิจัย หมายถึง การพิจารณาว่างานวิจัยเรื่องหนึ่งจะมีประโยชน์ต่อสังคมมากน้อยเพียงใด เช่น ช่วยแก้ไขปัญหา ชี้นำสังคม หรือให้ความรู้ใหม่ เป็นต้น ในขณะที่คุณภาพของงานวิจัย หมายถึง การพิจารณาว่างานวิจัยเรื่องหนึ่งมีความถูกต้องและเหมาะสมตามหลักวิธีการวิจัยหรือตามหลักวิชาการหรือไม่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้จะประเมินทั้งคุณค่าและคุณภาพของงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม กล่าวคือ การประเมินด้านคุณค่าจะตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 คือ เพื่อสำรวจและวิเคราะห์งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมที่มีอยู่ในปัจจุบันกับความสอดคล้องของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 โดยจะประเมินว่างานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมที่มีอยู่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านใดได้บ้างในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว ทั้งนี้การประเมินส่วนนี้ (คุณค่า) ได้นำเสนอไปแล้วในหัวข้อข้างต้น ส่วนการประเมินด้านคุณภาพจะตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 3 คือ เพื่อประเมินคุณภาพงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมา โดยเนื้อหาในหัวข้อ 2.7.2 จะกล่าวถึงประเด็นและเกณฑ์ที่ใช้ประเมินคุณภาพงานวิจัยเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น

## 2.7.2 ประเด็นและเกณฑ์ที่ใช้ประเมินคุณภาพงานวิจัยมีอะไรบ้าง

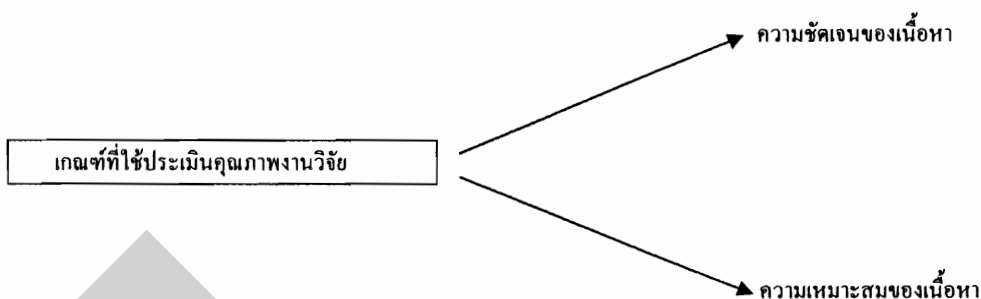
ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึง 2 สิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพงานวิจัย คือ ประเด็น (issues) และเกณฑ์ (criteria) ที่ใช้ประเมินคุณภาพงานวิจัย ประเด็น ในที่นี้ หมายถึง สิ่งที่ใช้ประเมินคุณภาพงานวิจัย เช่น ชื่อเรื่อง ความเป็นมา วัตถุประสงค์การวิจัย ฯลฯ ส่วนเกณฑ์ ในที่นี้ หมายถึง ตัวบ่งชี้ระดับคุณภาพงานวิจัย

1. ประเด็นที่ใช้ประเมินคุณภาพงานวิจัย (issues) หากวิเคราะห์ในแง่ของประเด็นที่ใช้ประเมินคุณภาพงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ (รวมทั้งด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม) พบว่าโดยทั่วไปสิ่งที่ใช้ประเมินนั้นจะพิจารณาจากองค์ประกอบหรือหัวข้อของรายงานการวิจัยเป็นหลัก (research components) ดังที่พบเห็นได้ทั่วไปจากแบบฟอร์มการประเมินคุณภาพงานวิจัยของสถาบันการศึกษาต่างๆ โดยผู้ประเมินจะนำหัวข้อต่างๆของรายงานการวิจัยในแต่ละหัวข้อมากำหนดเป็นประเด็นในการประเมินคุณภาพงานวิจัย ทั้งนี้ประเด็นหรือหัวข้อที่นิยมใช้ประเมินมักได้แก่ ชื่อเรื่อง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย การทบทวนวรรณกรรม สมมติฐานการวิจัย วิธีการวิจัย ตลอดจนการนำเสนอผลการวิจัย การอภิปรายผล และการสรุปผล ทั้งนี้ในวงวิชาการ (รวมทั้งผู้วิจัย) เห็นว่าประเด็นต่างๆเหล่านี้มีความเหมาะสมอยู่แล้ว เนื่องจากการประเมินคุณภาพงานวิจัย ผู้วิจัยจะต้องประเมินตามแต่ละองค์ประกอบหรือหัวข้อในรายงานการวิจัยอยู่แล้ว

ประเด็นที่ใช้ประเมินคุณภาพงานวิจัย → ประเมินตามหัวข้อขององค์ประกอบรายงานการวิจัย

2. เกณฑ์ที่ใช้ประเมินคุณภาพงานวิจัย (criteria) เนื่องจากเกณฑ์ที่ใช้ประเมินคุณภาพงานวิจัยควรเป็นตัวสะท้อนและบ่งบอกถึงคุณภาพงานวิจัยที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม เกณฑ์ที่ใช้อยู่ทั่วไปในปัจจุบันของสถาบันการศึกษาต่างๆดูเหมือนว่าจะมีความไม่ชัดเจนอยู่บ้าง กล่าวคือ เกณฑ์ที่มีอยู่ส่วนใหญ่มักจะประเมินคุณภาพงานวิจัยในภาพรวมโดยแบ่งออกเป็นระดับต่างๆ เช่น ระดับดีมาก ระดับดี พอใช้ หรือควรปรับปรุง เป็นต้น ซึ่งเกณฑ์ลักษณะเช่นนี้ในความเห็นของนักวิชาการหลายๆท่าน (รวมทั้งผู้วิจัย) เห็นว่าไม่สามารถสะท้อนหรือบ่งบอกถึงคุณภาพงานวิจัยในแต่ละประเด็นที่จะประเมินได้อย่างชัดเจน เนื่องจากขาดองค์ประกอบสำคัญในเรื่องของ ‘ความชัดเจน’ และ ‘ความเหมาะสม’ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่บ่งบอกคุณภาพงานวิจัย ทั้งนี้จากการสำรวจความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหลายๆท่าน (โดยการสำรวจของผู้วิจัย) เห็นว่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพงานวิจัยควรมี 2 ด้าน (มิติ) คือ ความชัดเจนและความเหมาะสม ‘ความชัดเจน’ ในที่นี้หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย กระชับ และมีความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหาที่นำเสนอ ส่วน ‘ความเหมาะสม’ หมายถึง สิ่งที่น่าสนใจสอดคล้องหรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประเด็นหรือหลักการในเรื่องนั้นๆ รวมทั้งความสมเหตุสมผลของเนื้อหาที่นำเสนอ (อศวิน แสงพิบูล, 2555) ทั้งนี้หัวข้อในรายงานการวิจัยบางหัวข้ออาจมีความชัดเจน แต่ไม่เหมาะสม หรือไม่ตรงประเด็นที่ต้องการศึกษา ในขณะที่บางหัวข้ออาจมีความเหมาะสม แต่ไม่ชัดเจน เป็นต้น ทั้งนี้นักวิชาที่เป็นผู้เขียนคำรื้อด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์หลายๆท่านต่างก็ใช้คำว่า ‘ชัดเจน’ และ ‘เหมาะสม’ เป็นแนวทางการประเมินงานวิจัยอย่างเช่น บุญชม ศรีสะอาด (2543) และ สันธะวา คามศิษฐ์ (2550) ซึ่งข้อมูลตรงนี้สอดคล้องและสนับสนุนเหตุผลที่การวิจัยในครั้งนี้ใช้ ‘ความชัดเจน’ และ ‘ความเหมาะสม’ เป็นเกณฑ์ประเมินคุณภาพงานวิจัย

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างปัญหาเรื่องความชัดเจนและความเหมาะสมที่พบบ่อยในรายงานการวิจัยทั่วไป อย่างเช่น นักวิจัยบางท่านอาจเขียนวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ชัดเจน แต่อาจเป็นไปได้ว่าวัตถุประสงค์การวิจัยนั้นไม่ตรงประเด็นหรือไม่สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย ขยายความคือปัญหาการวิจัยกับวัตถุประสงค์การวิจัยไม่สัมพันธ์กัน จากตัวอย่างนี้จะเห็นว่าวัตถุประสงค์การวิจัยอาจมีความชัดเจน เพราะเขียนแล้วอ่านเข้าใจง่าย แต่ไม่มีความเหมาะสม เนื่องจากไม่สัมพันธ์หรือเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นหรือปัญหาการวิจัย ขอยกอีกหนึ่งตัวอย่างที่พบบ่อยคือ การเขียนวิธีการวิจัย (research method) อย่างเช่น นักวิจัยจำนวนมากที่เขียนวิธีการวิจัยได้อย่างชัดเจน ครบถ้วน อ่านแล้วเข้าใจง่าย (เช่น การกำหนดประชากร การเลือกตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูล ฯลฯ) แต่บ่อยครั้งที่พบว่าวิธีการวิจัยนั้นไม่เหมาะสม เช่น การกำหนดหน่วยวิเคราะห์ของประชากร (unit of analysis) แทนที่หน่วยวิเคราะห์จะเป็นบริษัท แต่กลายเป็นพนักงาน หรือ การเลือกตัวอย่างแทนที่จะใช้แบบทราบความน่าจะเป็น (probability sampling) เพราะมีบัญชีรายชื่อประชากร แต่กลับใช้แบบไม่ทราบความน่าจะเป็น เพราะเข้าใจผิดว่าประชากรคือพนักงาน เป็นต้น จากตัวอย่างที่สองนี้จะเห็นว่าสิ่งที่นำเสนอเขียนไว้อย่างชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย แต่วิธีการวิจัยไม่เหมาะสม ดังนั้นการประเมินคุณภาพงานวิจัยจึงจำเป็นต้องมีตัวบ่งชี้คุณภาพงานวิจัยเพื่อสามารถตอบคำถามให้ได้ว่าอะไรคือสิ่งที่สะท้อนคุณภาพงานวิจัย ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จะใช้เกณฑ์การประเมินในด้านของความชัดเจนและความเหมาะสมเพื่อสะท้อนคุณภาพงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม



อนึ่ง ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การประเมินคุณภาพงานวิจัยมักจะหลีกเลี่ยงคำว่า ‘ถูกต้อง’ ในงานวิจัย เนื่องจากเป็นคำที่วัดได้ยากหรือประเมินได้ยาก เช่น ‘ชื่อเรื่องถูกต้อง’ ‘วัตถุประสงค์การวิจัยถูกต้อง’ ‘ความเป็นมาของปัญหาถูกต้อง’ หรือ ‘วิธีการวิจัยถูกต้อง’ จากตัวอย่างเหล่านี้ หากใช้คำว่า ‘ถูกต้อง’ จะมีปัญหาของการตีความต่อมาว่า สิ่งเหล่านั้นที่ถูกต้องหมายความว่าอย่างไร หรือ วัดอย่างไร ดังนั้น การประเมินคุณภาพงานวิจัยจึงใช้หลักของ ‘ความชัดเจน’ และ ‘ความเหมาะสม’ แทน

## 2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร กรอบแนวคิดในการวิจัยจึงไม่ได้นำเสนอในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ แต่จะนำเสนอในลักษณะของแผนที่แนวคิด (conceptual map) ดังแสดงข้างล่าง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นภาพที่มาของการวิจัยในครั้งนี้ตั้งแต่ปัญหาการวิจัย วิธีการวิจัย และประโยชน์จากการวิจัย ดังแสดงในภาพข้างล่างนี้ ซึ่งการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญ (importance) ของการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม และชี้ให้เห็นถึงช่องว่างความรู้ (research gaps) ที่เกิดขึ้นในสาขาที่สมควรมีงานวิจัยเพื่อสำรวจข้อมูลและวิเคราะห์งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมของประเทศไทยในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงหรือคำตอบที่จะเป็นประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าของสาขาวิชา

